

საქართველოს პოლიტიკის ინსტიტუტი
GEORGIAN INSTITUTE OF POLITICS

პოლიტიკის ნარკვევი

მაისი 2024 / გამოცემა #58

"დაკარგული ხმები" და როგორ ვიპოვოთ ისინი: ქართველი ემიგრანტი ამომრჩევლის არჩევნებში მონაწილეობის ხელშეწყობა

შოთა კაკაბაძე¹

მოკლე შინაარსი

საქართველოდან ემიგრაციის ზრდა ელექტორალური ჩართულობის კუთხით მნიშვნელოვანი გამოწვევაა. ბიუროკრატიული და გეოგრაფიული ბარიერების გამო ემიგრანტებს შორის ხმის მიცემის დაბალი მაჩვენებელი "დაკარგული ხმების" მნიშვნელოვნად მაღალ რაოდენობას განაპირობებს. ამომრჩეველთა დაახლოებით 18%-ის საზღვარგარეთ ყოფნის პირობებში, ეს ხმები შესაძლოა გადამწყვეტი იყოს ქართული პოლიტიკური ლანდშაფტის მრავალფეროვნების გაზრდისა და ერთ-პარტიული დომინაციის გარღვევისთვის. ამდენად, დიასპორის ჩართულობის უზრუნველყოფა ქართული პოლიტიკური პარტიების, განსაკუთრებით კი ოპოზიციის დღის წესრიგში უფრო და უფრო მნიშვნელოვან პრიორიტეტად გვევლინება. წინამდებარე პოლიტიკის დოკუმენტი გისინგისა და შიკორას (2023) ნაშრომების საფუძველზე შეისწავლის უკანასკნელი სამი არჩევნების განმავლობაში ქართველი ემიგრანტების მიერ ხმის მიცემის დინამიკას და ასაბუთებს "დაკარგული ხმების" პრობლემურობას ქართული დემოკრატიის წარმომადგენლობითობისა და პოლიტიკური პლურალიზმისთვის. ამ გამოწვევებზე საპასუხოდ, პოლიტიკის რეფორმების, გაზრდილი ჩართულობისა და საერთაშორისო თანამშრომლობის უზრუნველყოფამ საარჩევნო პროცესი შესაძლოა უფრო მონაწილეობითი

¹ შოთა კაკაბაძე არის საქართველოს პოლიტიკის ინსტიტუტის აფილირებული ანალიტიკოსი. ასევე, პოსტდოქტორანტი მკვლევარი Iscte – ლისაბონის უნივერსიტეტის ინსტიტუტში.

გახადოს, სადაც საქართველოს ყველა, მათ შორის საზღვარგარეთ მცხოვრები მოქალაქის პოლიტიკური არჩევანი იქნება გათვალისწინებული.

საკვანძო სიტყვები: არჩევნები, ემიგრანტები, დემოკრატია, წარმომადგენლობითობა

შესავალი

საქართველოს მოქალაქეების მობილობისა და ეკონომიკაში მათი წვლილის გაზრდის კვალდაკვალ, უფრო მწვავედ დგება ემიგრანტების არჩევნებში უფრო ფართო ჩართულობის წახალისებისა და მათი მხარდაჭერის საჭიროება. სტატისტიკა აჩვენებს, რომ საქართველოდან ემიგრაციის ტალღა მზარდია (არაბული 2023), რაც იწვევს ფულადი გადარიცხვების წილის გაზრდას ქვეყნის მშპ-ში. არსებული მონაცემების თანახმად, 2022 წლისთვის, ემიგრანტების მიერ გადმორიცხული თანხის წილი ქვეყნის მშპ-ში თითქმის 16%-ით გაიზარდა (ვარადაშვილი 2023). რაც კიდევ უფრო საინტერესოა, ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნების (CEE) გამოცდილება გვკარნახობს, რომ ევროინტეგრაციის გზაზე საქართველოს წინსვლის პარალელურად, კიდევ უფრო აშკარა გახდება იმიგრაციისა და მოქალაქეთა წარმოშობის ქვეყნის საზღვრებს გარეთ ცხოვრების პრობლემა. 2004-2007 წლებში ევროკავშირის გაფართოების შემდეგ, ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებიდან მიგრაციის მაჩვენებელი მერყეობს საზღვარგარეთ მცხოვრები მოსახლეობის 5%-დან (ჩეხეთი), 12,5% (პოლონეთი) და თითქმის 20%-მდე (ლიტვა) (Giesing and Schikora 2023, 2; Szulecki et al. 2022, 1).

არჩევნებში ხმის მიცემა მოქალაქეთა ერთ-ერთი ფუნდამენტური უფლებაა. ამიტომ, საქართველოში შესაბამის დაინტერესებულ მხარეთა პრიორიტეტად უნდა განისაზღვროს იმ გამოწვევებზე მუშაობა, რომლებიც ყოველწლიურად უფრო მძიმდება. წინამდებარე პოლიტიკის დოკუმენტი გისინგის და შიკორას (2023) ნაშრომების საფუძველზე, შეისწავლის მიზეზებს, თუ რატომ შეიძლება გახდეს ემიგრანტი ამომრჩევლების საარჩევნო პროცესში ჩართულობა გადამწყვეტი საქართველოში ლიბერალური დემოკრატიის გასაძლიერებლად და შესაბამისი დაინტერესებული მხარეებისთვის წარმოადგენს რეკომენდაციებს, რომელიც მიემართება “დაკარგული ხმების” პრობლემის გადაჭრის გზებს.

“დაკარგული ხმები” და რატომ აქვს მათ მნიშვნელობა?

ევროკავშირში გაწევრიანების პროცესში საქართველოს წინსვლის პარალელურად, ქართველი პოლიტიკის განმახორციელებლისთვის განსაკუთრებით აქტუალური ხდება ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნების გამოცდილება. 2004 წელს ამ ქვეყნების ევროკავშირში გაწევრიანებას დასავლეთ ევროპის უკეთესი ეკონომიკური მდგომარეობის მქონე ევროკავშირის წევრ ქვეყნებში მიგრაციის დრამატული ზრდა მოჰყვა. გისინგისა და შიკორას (2023) თანახმად, 2004 წლის შემდეგ პოლონეთიდან მასობრივმა ემიგრაციამ მემარჯვენე პარტიების მხარდამჭერთა ზრდა გამოიწვია, ხოლო მემარცხენე ემიგრანტების ხმა “დაიკარგა”. ამასთან, ზულეცკის et al. (2023) მიხედვით, ემიგრანტი ამომრჩევლები ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებიდან, როგორც წესი, უფრო მეტად უჭერენ მხარს ლიბერალურ და ეკონომიკურად მემარჯვენე იდეოლოგიის მქონე პარტიებს, ვიდრე წარმოშობის ქვეყანაში მყოფი ამომრჩევლები. მოლდოვას შემთხვევაც ადასტურებს, თუ რა როლის თამაში შეუძლიათ ემიგრანტებს არჩევნებში. 2020 საპრეზიდენტო არჩევნებში, რეფორმებისა და ევროკავშირის მომხრე მაია სანდუს პრო-რუსი პრეზიდენტი დოდონის წინააღმდეგ გამარჯვება დიდწილად დიასპორის მიერ მიცემული ხმების შედეგი იყო (Hernandez 2020).

გისინგისა და შიკორას (2023, 4) მტკიცებით, იმის დასადგენად, თუ რა გავლენას ახდენს “დაკარგული ხმები” ემიგრანტთა წარმოშობის ქვეყანაში არჩევნების შედეგებზე, როგორც მინიმუმ, აუცილებელია სამი წინაპირობის არსებობა. ეს წინაპირობებია: 1. ემიგრანტები შერჩეულნი უნდა იყვნენ მათი პოლიტიკური პრეფერენციების მიხედვით; 2. ემიგრანტები უფრო ნაკლებად უნდა მონაწილეობდნენ წარმოშობის ქვეყნის არჩევნებში იმ ჰიპოთეტურ სცენართან შედარებით, როდესაც ისინი არ არიან ემიგრაციაში და 3. ემიგრანტების რაოდენობა უნდა აღემატებოდეს წარმოშობის ქვეყნის მოსახლეობის რაოდენობას იმისთვის, რომ მათ არჩევნების შედეგებზე მნიშვნელოვანი გავლენა ჰქონდეთ.

წინამდებარე პოლიტიკის დოკუმენტი ქართველი ემიგრანტი ამომრჩევლის არჩევნებში ჩართულობის კვლევისას სწორედ ამ მოდელს ეფუძნება და აჩვენებს, რომ ეს სამი წინაპირობა ამ შემთხვევაშიც სახეზეა. როგორც დგინდება, ქართველ ემიგრანტებს, რომლებიც საზღვარგარეთ აძლევენ ხმას, აქვთ მკვეთრად გამოკვეთილი, საქართველოში მყოფ ამომრჩევლებში არსებული ტრენდისგან განსხვავებული პოლიტიკური პრეფერენციები. გარდა ამისა, ადმინისტრაციული, ბიუროკრატიული და გეოგრაფიული

ბარიერების გამო, არჩევნებში მონაწილეობის მაჩვენებელი ბევრად დაბალია საზღვარგარეთ, ვიდრე წარმოშობის ქვეყანაში (CESKO 2016, 2018, 2020), რაც დასტურდება დიდი რაოდენობის “დაკარგული ხმებით”. ამ „დაკარგულ ხმებს“ შეუძლია გადამწყვეტი როლი ითამაშოს საქართველოში ერთ-პარტიული დომინაციის მოკადღებულ წრის გარღვევასა და დიდი ხნის ნანატრი მრავალპარტიული კოალიციური მთავრობის შექმნაში. და ბოლოს, ოფიციალური სტატისტიკა აჩვენებს, რომ ემიგრაციის საერთო მაჩვენებელი გამოკვეთილად უარყოფითია და მზარდი ტრენდით ხასიათდება (საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, 2023). ზოგიერთი მაჩვენებელი იმაზეც კი მიუთითებს, რომ საზღვარგარეთ მცხოვრებ ამომრჩეველთა რიცხვი შესაძლოა ამომრჩეველთა საერთო ხმების თითქმის 18%-აც კი აღწევდეს (ცუცქირიძე 2024). ეს ასევე ხსნის იმას, თუ რატომ იკავებს დიასპორის ჩართულობა და საზღვარგარეთ ხმის მიცემის პროცესის წახალისება მოწინავე ადგილს ქართული პოლიტიკური პარტიების, განსაკუთრებით კი ოპოზიციური პარტიების დღის წესრიგში, რომელთაც სურთ მეტ ამომრჩეველზე გასვლა და თავიანთი პოტენციური ელექტორატის გაზრდა.

შედეგად, შეიძლება ითქვას, რომ ემიგრანტთა “დაკარგული ხმები” მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს საარჩევნო შედეგებში პოლიტიკური პრეფერენციების გადანაწილებაზე. ემიგრანტების მიერ ხმის მიცემის ფუნდამენტური უფლების გამოყენების წახალისება და ამ პროცესზე წვდომის გამარტივება ხარისხობრივად გააძლიერებს წარმომადგენლობითობას და მმართველ უწყებებში პოლიტიკური ძალების გადანაწილებას. ამასთან, სრულად პროპორციული საარჩევნო სისტემის პირობებში, ემიგრანტების ხმების მაქსიმალური ჩართულობა საკანონმდებლო ორგანოში ამომრჩეველთა პოლიტიკური პრეფერენციების უფრო ადექვატურ და დაბალანსებულ წარმომადგენლობას უზრუნველყოფს.

ქართველი ემიგრანტების “დაკარგული ხმების” პოტენციური გავლენა

წინამდებარე პოლიტიკის დოკუმენტი ბოლო სამი არჩევნების - 2016 წლის საპარლამენტო, 2018 წლის საპრეზიდენტო, და 2020 წლის საპარლამენტო არჩევნების - კვლევას ეფუძნება ქართველი ემიგრანტების საარჩევნო ქცევასა და იმ გამოწვევების გასაანალიზებლად, რომელთაც ისინი ხმის მიცემის ფუნდამენტური უფლებით სარგებლობისას აწყდებიან. ამასთან, მხედველობაში მიიღება მხოლოდ პროპორციული არჩევნების შედეგები საზღვარგარეთის საარჩევნო უბნების შედეგებთან შესადარებლად, რადგან, საქართველოს

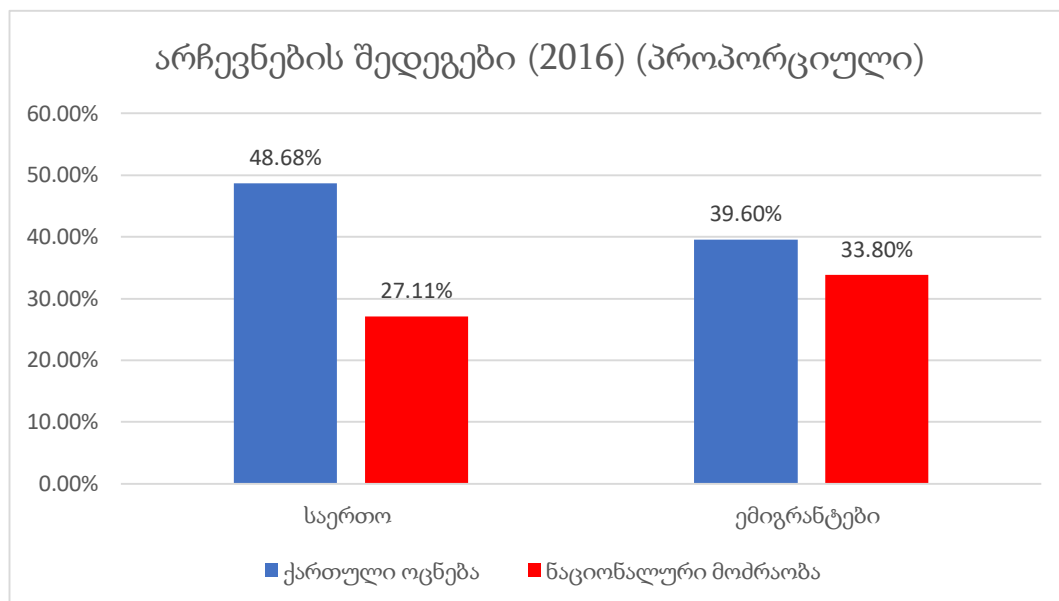
საზღვრებს გარეთ ჩატარებულ არჩევნებში მაჟორიტარული უბნებზე არ ხდება ხმის მიცემა. დოკუმენტის ეს ნაწილი ეფუძნება გისინგის და შიკორას (2023) მოდელს და ადასტურებს ქართველი ემიგრანტების “დაკარგული ხმებს”, რომელთაც შეეძლოთ პოტენციურად მნიშვნელოვანი გავლენა მოეხდინათ ქვეყანაში არჩევნების შედეგებზე.

1. ემიგრანტების პოლიტიკური პრეფერენციები

საზღვარგარეთ არსებული საარჩევნო უნების შედეგები აჩვენებს, რომ ქართველი ემიგრანტები მეტად აძლევენ ხმას ოპოზიციურ პარტიებს. 2016 წლის გარდა, როგორც 2018-ის საპრეზიდენტო ისე 2020-ის საპარლამენტო არჩევნებში, ოპოზიციურმა კანდიდატმა და პარტიამ მიიღო მმართველ ქართულ ოცნებაზე მეტი ხმა. ქვემოთ მოყვანილი გრაფები, რომლებიც შედგენილია საქართველოს საარჩევნო ადმინისტრაციის მონაცემებზე დაყრდნობით, აჩვენებს საზღვარგარეთ რეგისტრირებულ ამომრჩევლებს შორის არსებულ ტრენდს.

2016 წლის საპარლამენტო არჩევნების შედეგები (გრაფიკი 1) აჩვენებს კონტრასტს ემიგრანტების ხმებსა და საქართველოში მიცემულ ხმებს შორის.

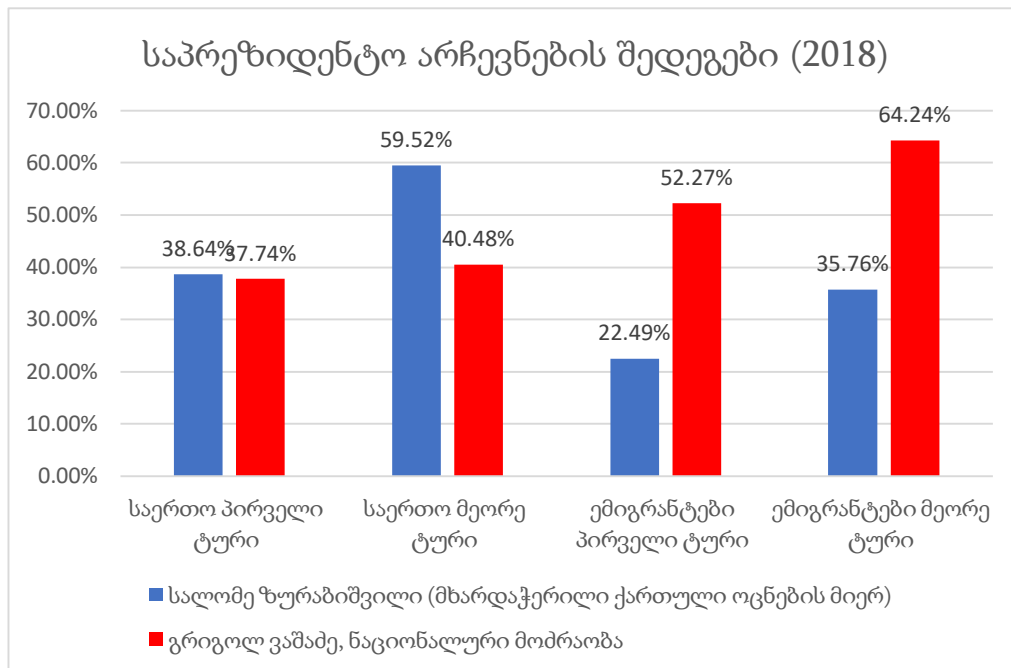
გრაფიკი 1: 2016 წლის საპარლამენტო არჩევნების შედეგები

წყარო: ცესკო. ხელმისაწვდომია: <https://cesko.ge/>

2018 წლის საპრეზიდენტო არჩევნებში ეს განსხვავება კიდევ უფრო შესამჩნევი იყო, სადაც ოპოზიციის კანდიდატმა ორივე ტურში გაიმარჯვა საზღვარგარეთ დარეგისტრირებულ ამომრჩევლებს შორის (გრაფიკი 2).

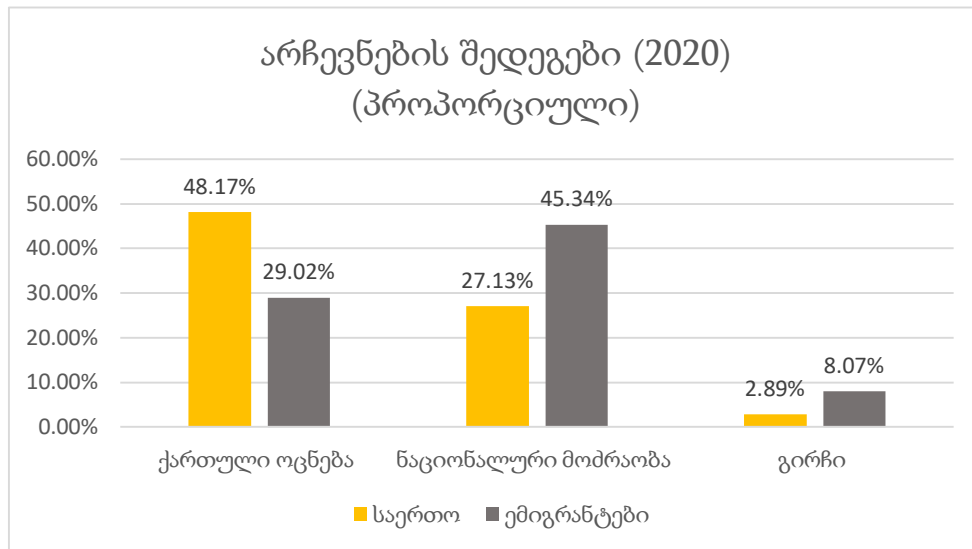
გრაფიკი 2: 2018 წლის საპრეზიდენტო არჩევნების შედეგები

წყარო: ცესკო. ხელმისაწვდომია: <https://cesko.ge/>

საზღვარგარეთ მიცემული ხმების უმეტესობა მიიღო ოპოზიციურმა პარტიამ 2020 წლის საპარლამენტო არჩევნებში (გრაფიკი 3).

გრაფიკი 3: 2020 წლის საპარლამენტო არჩევნების შედეგები

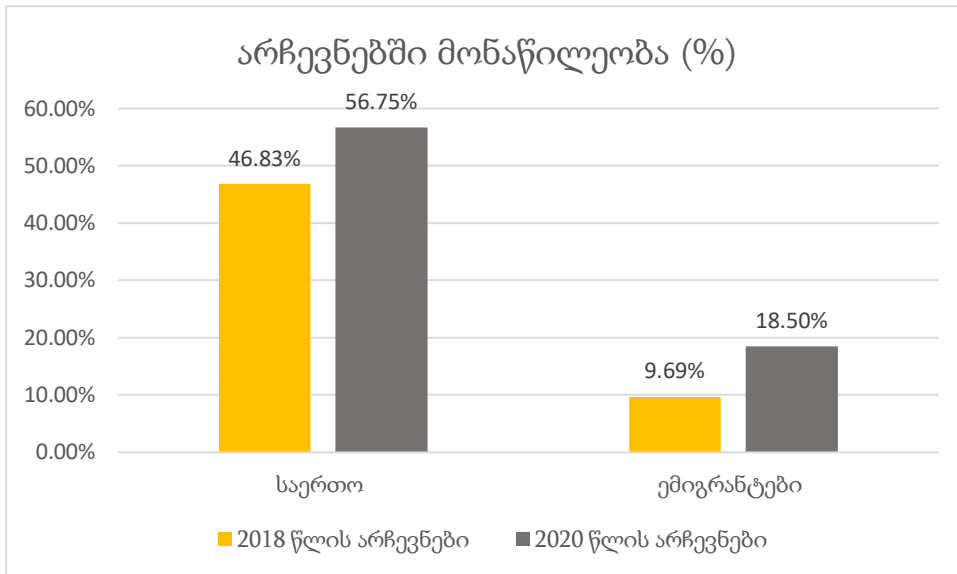

წყარო: ცესკო. ხელმისაწვდომია: <https://cesko.ge/>

2. მიგრანტებს შორის ხმის მიცემის მაჩვენებელი, მათი წარმოშობის ქვეყანასთან შედარებით შესამჩნევად დაბალია

მეორე წინაპირობა, რომლის არსებობაც აუცილებელია, რათა შესაძლებელი გახდეს იმის დადასტურება, რომ ქვეყნის გარეთ მიღებულ ხმებს აქვს პოტენციური გავლენა არჩევნების საერთო შედეგებზე, არის ხმის მიცემის დაბალი მაჩვენებელი იმ სცენართან შედარებით, როცა ეს ადამიანები არ ემიგრირებულან საზღვარგარეთ. საარჩევნო ადმინისტრაციის სტატისტიკური მონაცემები აჩვენებს, რომ ემიგრანტებს შორის ხმის მიცემის მაჩვენებელი შესამჩნევად დაბალია ხმის მიცემის ზოგად დონესთან შედარებით (გრაფიკი 4).

გრაფიკი 4: 2018 და 2020 წლის არჩევნებში ხმის მიცემის მაჩვენებელი ²

წყარო: ცესკო. ხელმისაწვდომია: <https://cesko.ge/>

ეს საგრძნობი განსხვავებები საქართველოში და საზღვარგარეთ დარეგისტრირებულ ამომრჩევლებს შორის ხმის მიცემის საერთო რაოდენობებში აჩვენებს, რომ ამ შემთხვევაში, მოდელის მეორე წინაპირობაც სახეზეა. ხმის მიცემის დაბალი მაჩვენებელი შესაძლოა უკავშირდებოდეს რამდენიმე ისეთ ფაქტორს, როგორცაა მანძილი უახლოეს საარჩევნო უბანთან, სამსახურეობრივი ვალდებულებები, საელჩოში ან საკონსულოში დარეგისტრირების სურვილის არარსებობა და ა.შ. ეს დაბრკოლებები და მათი გადაჭრის გზები ამ დოკუმენტის ბოლო ნაწილშია განხილული.

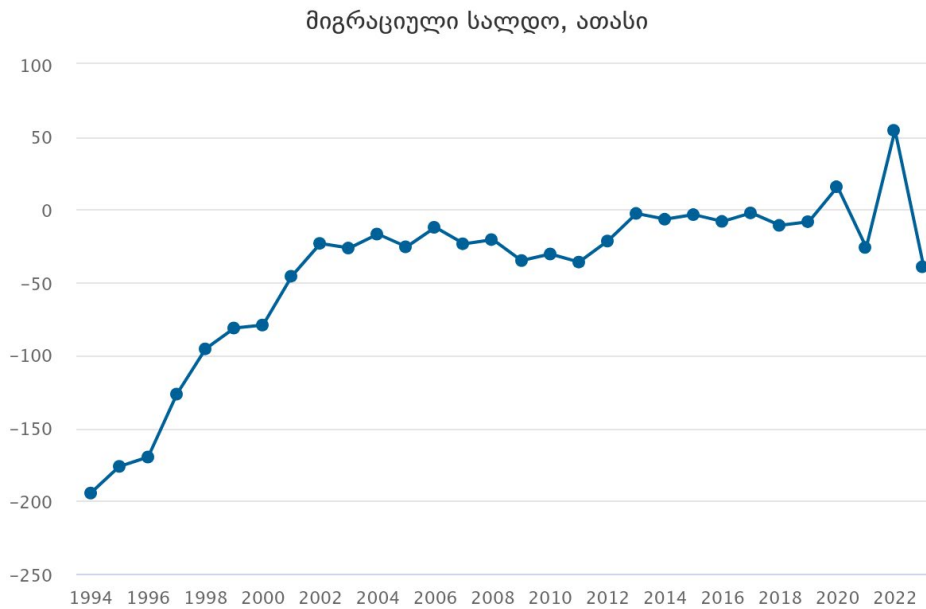
3. ემიგრანტთა რაოდენობა დიდია წარმოშობის ქვეყნის მოსახლეობასთან შედარებით

სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის სტატისტიკა მუდმივად აჩვენებს, რომ მიგრაციული სალდო (ქვეყნიდან წასულ და ქვეყანაში დაბრუნებულ ადამიანებს შორის სხვაობა) უარყოფითია, რაც იმას ნიშნავს, რომ ყოველ წლიურად საზღვარგარეთ მიდის ათასობით საქართველოს მოქალაქე. უფრო კონკრეტულად, როგორც გრაფიკი 5 აჩვენებს, უარყოფითი მიგრაცია სტაბილურად იზრდებოდა 2020 და 2022 წლების გარდა (საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული ბიურო, 2024). ეს ორი გამონაკლისი უკავშირდება გლობალურ Covid-19 პანდემიას და უკრაინაში შეჭრის შემდეგ რუსი იმიგრანტების შემოდინებას.

² 2016 წლის საპარლამენტო არჩევნების შესახებ ინფორმაცია არ არის ხელმისაწვდომი.

გრაფიკი 5: ჯამური მიგრაცია, ათასები

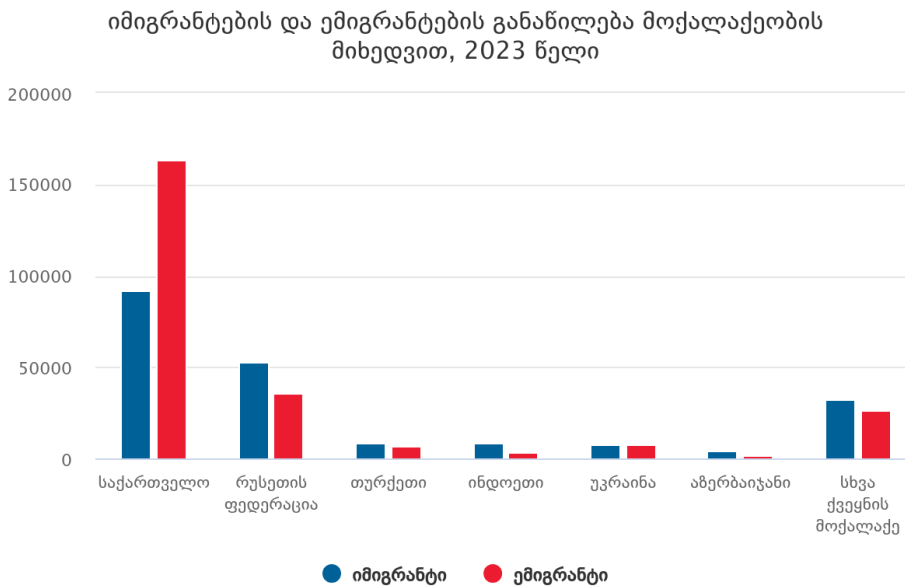

წყარო: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, ხელმისაწვდომია:

<https://www.geostat.ge/en/modules/categories/322/migration>

ამ დოკუმენტზე მუშაობისას ხელმისაწვდომი უახლესი მონაცემები 2022 წლით თარიღდება. მონაცემების მიხედვით, მხოლოდ 2022 წელს, საქართველოს მოქალაქე ემიგრანტთა რაოდენობა 100,802 იყო, იმიგრანტთა კი - 54.405 (გრაფიკი 6) (საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური 2024).

გრაფიკი 6: იმიგრანტები და ემიგრანტები მოქალაქეობის მიხედვით, 2023

წყარო: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური. ხელმისაწვდომია:

<https://www.geostat.ge/en/modules/categories/322/migration>

სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, საქართველოდან წასული მოქალაქეების რაოდენობა თითქმის ოჯერ მეტია სამშობლოში დაბრუნებულ მოქალაქეებზე. ამასთან, ამ ემიგრანტების უდიდესი ნაწილი 15-64 ასაკობრივ ჯგუფს მიეკუთვნება – ჯგუფი, რომელიც პოლიტიკურად და სოციალურად ყველაზე აქტიური უნდა იყოს. ეს ასაკობრივი ჯგუფი საზოგადოების ის სეგმენტია, რომელსაც ყველაზე მეტ წვლილი შეაქვს გადასახადების გადახდის, სამუშაო ძალის და სხვა მიმართულებით. ამიტომ, საქართველოში შესაბამისი დაინტერესებული მხარეებისათვის უპირველესი პრიორიტეტი მათი ხმის მიცემის ფუნდამენტური უფლების გარანტირება უნდა იყოს.

გამოწვევები რომლებიც აბრკოლებს ემიგრანტებს ხმის მიცემისგან

არსებობს რამდენიმე გამოწვევა, რომელიც ემიგრანტებს ხმის მიცემისას აბრკოლებს და იწვევს “დაკარგული ხმების” ეფექტს. ეს ბარიერი პირველ რიგში მანძილს უკავშირდება. უმეტეს შემთხვევებში, განსაკუთრებით ისეთ დიდ ქვეყნებში როგორცაა ა.შ.შ. და გერმანია,

იმისთვის, რომ დარეგისტრირებულმა ამომრჩეველმა მისცეს ხმა, მათ უწევთ საცხოვრებელი ადგილიდან შორს გადაადგილება. წამდენადაც საარჩევნო უბნები ხელმისაწვდომია მხოლოდ საელჩოებსა და საკონსულოებში, ამომრჩევლებს ურთულდებათ, ან არ უღირთ სხვა ქალაქებიდან ჩამოსვლა, თუ ისინი საკმარისი ენთუზიაზმით არ არიან განწყობილნი რომელიმე პოლიტიკური პარტიის ან საკითხის მიმართ.

ამასთან, მაშინ, როდესაც საქართველოში არჩევნების დღე უქმეა, საზღვარგარეთ ეს ასე არ არის და ემიგრანტებს, რომლებიც საელჩოების ან საკონსულოებისგან შორს ცხოვრობენ არ შეუძლიათ სამსახურიდან გათავისუფლება.

საზღვარგარეთ მცხოვრებ ქართველებს შორის ხმის მისაცემად წასვლისას თავშეკავების კიდევ ერთი მიზეზი მათთვის, ვინც ქვეყანაში არალეგალურად იმყოფება პოტენციურ სამართლებრივ პრობლემებს უკავშირდება.

თუმცა, მანძილთან დაკავშირებული გამოწვევების დაძლევის რამდენიმე გზა არსებობს. საელჩოს მონაცემთა ბაზაში კონკრეტულ ქვეყანაში მცხოვრებ პირად რეგისტრირებულ მინიმუმ 50 საქართველოს მოქალაქეს შეუძლია საარჩევნო უბნის გახსნა მათ საცხოვრებელ ქალაქში მოითხოვონ. აღსანიშნავია, რომ მანძილის პრობლემის არ არსებობის პირობებშიც კი, ადგილებში, სადაც მაღალია ქართველი იმიგრანტების რაოდენობა, ერთი საარჩევნო უბანი საკონსულოში ვერ გაუმკლავდება რამდენიმე ათას ამომრჩეველს. ამიტომ, საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტრომ, უცხოელ პარტნიორებთან და დიასპორასთან კოორდინაციით საკონსულოების მიღმა საარჩევნო უბნების გახსნაზე უნდა დაიწყოს მუშაობა. განსაკუთრებით კი ისეთ ქალაქებში, სადაც ბევრი ქართველი ემიგრანტი ცხოვრობს.

ამ უკვე არსებული სამართლებრივი ჩარჩოს მიღმა, მანძილთან დაკავშირებული პრობლემები შეიძლება აღმოიფხვრას საზღვარგარეთ მცხოვრები მოქალაქეებისათვის ხმის მიცემის მეტი შესაძლებლობის შეთავაზებით. ეს შეიძლება იყოს, ფოსტის მეშვეობით ხმის მიცემის, ან მოქალაქეებისთვის საელჩოში ან საკონსულოში ხმის მიცემის შესაძლებლობის არჩევნებამდე რამდენიმე დღით ადრე დაშვება, როგორც ეს რამდენიმე ევროპულ ქვეყანაშია მიღებული. ამ ალტერნატივების საშუალებით შესაძლებელი ხდება მანძილთან და სამსახურებრივ მოვალეობებთან დაკავშირებული პრობლემების გადაჭრა.

ესტონეთის მაგალითის გათვალისწინებით, კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი რეფორმა, რომელმაც შესაძლოა საგრძნობლად გაზარდოს ემიგრანტების მონაწილეობა, ონლაინ ხმის მიცემის დანერგვაა (Kakabadze 2021). ონლაინ ხმის მიცემის შესაძლებლობა გადაჭრის კიდევ ერთ ძირითად დაბრკოლებას, რომელიც უკავშირდება არალეგალურ ემიგრანტებს,

რომელთაც არ სურთ მონაცემთა ბაზაში დარეგისტრირება. დისტანციური ხმის მიცემის შესაძლებლობის გაჩენა იმ არალეგალი ემიგრანტების პრობლემას პასუხობს, რომელთაც არ სურთ საელჩოს ან საკონსულოს სიებში რეგისტრაცია. ონლაინ ხმის მიცემის ალტერნატივა შესაძლებლობას აძლევს მათ მონაწილეობა მიიღონ არჩევნებში და ისარგებლონ თავიანთი ფუნდამენტური უფლებით ყოველგვარი სამართლებრივი შედეგების გარეშე.

დასკვნა და რეკომენდაციები

საქართველოში უარყოფითი ჯამური მიგრაცია მუდმივად მზარდია, რამდენადაც უფრო და უფრო მეტი მოქალაქე, ლეგალურად თუ არალეგალურად ტოვებს ქვეყანას. მოსალოდნელია, რომ ამომრჩეველთა საზღვარგარეთ მასიური გადინება გააჩენს ე.წ. “დაკარგულ ხმებს”, რასაც არჩევნების შედეგებზე გავლენის მოხდენა შეუძლია. შედეგად, პარლამენტისა და მთავრობის შემადგენლობა ვერ წარმოადგენს მოქალაქეების ნამდვილ არჩევანს, რამდენადაც, ემიგრანტებისა და საქართველოში მცხოვრები მოქალაქეების მიერ ხმის მიცემის მაჩვენებლებს შორის უთანასწორობა შესამჩნევია.

უკანასკნელი სამი არჩევნების ანალიზი ცხადყოფს, რომ საზღვარგარეთ მცხოვრები იმ ამომრჩევლების უმეტესობა, რომელიც ხმას აძლევს, უფრო მეტად ოპოზიციური პარტიებისკენ იხრება. ეს შესაძლოა პოლიტიკით დაინტერესებული მოქალაქეების მოტივაციითა და ენთუზიაზმით აიხსნას. მიუხედავად ამისა, ემიგრანტი ხმების უმეტესობა “დაკარგული ხმაა”, რომელთაც არჩევნების შედეგებზე გავლენის მოხდენა შეუძლია. არჩევნებში ამომრჩევლების ამ სეგმენტის აქტიური ჩართულობა წვლილს შეიტანს წარმომადგენლობითობის გაზრდასა და პოლიტიკურ პლურალიზმში, რაც იმ გამოწვევის პასუხია, რომლის წინაშეც ახალგაზრდა ქართული დემოკრატია დგას.

იმისთვის, რომ წახალისდეს ემიგრანტების მიერ ხმის მიცემა და შემცირდეს დაკარგული ხმები, წინამდებარე პოლიტიკის დოკუმენტი მოკლევადიან და გრძელვადიან რეკომენდაციებს წარმოადგენს:

საქართველოს მთავრობასა და ცესკო-ს

- დაიწყო აქტიური საინფორმაციო კამპანია საზღვარგარეთ მცხოვრები საქართველოს მოქალაქეებისთვის, თუ როგორ შეძლონ ფორმალურად მოითხოვონ დამატებითი

საარჩევნო უბნების გახსნა მათ საცხოვრებელ ქალაქში და როგორ დარეგისტრირდნენ ამომრჩევლად;

- მჭიდროდ ითანამშრომლონ საზღვარგარეთ მცხოვრებ ემიგრანტებთან და დიასპორასთან ინფორმაციის გავრცელების კოორდინაციისა და ხმის მიცემის მაღალი მაჩვენებლის ხელშეწყობისთვის;
- მჭიდროდ ითანამშრომლონ ქართულ დიასპორასთან იმ ქალაქებში, სადაც დიდია ემიგრანტი მოსახლეობის რიცხვი, დამატებითი საარჩევნო უბნების გახსნის შესაძლებლობასთან დაკავშირებით;
- გაიზარდოს წინასწარი საკონსულო რეგისტრაციის გარეშე ამომრჩევლად რეგისტრაციისთვის საჭირო პერიოდი;
- ჩატარდეს კვლევები და შეფასდეს ონლაინ ხმის მიცემისათვის საჭირო პროგრამული უზრუნველყოფისა და ინფრასტრუქტურის მზაობა;
- შეისწავლონ საზღვარგარეთ მცხოვრები მოქალაქეებისათვის ფოსტის მეშვეობით ხმის მიცემის შესაძლებლობა;
- ექვმნან რამდენიმე დღის განმავლობაში ხმის მიცემის შესაძლებლობა საქართველოს საკონსულოებსა და საელჩოებში;
- აიყვანონ დროებითი კადრები, რომლებიც იმუშავებენ საგარეო წარმომადგენლობებში წინასაარჩევნო და საარჩევნო პერიოდში;

პოლიტიკურ პარტიებს

- გაზარდონ საარჩევნო კამპანია და ჩართულობა ქართულ დიასპორასთან მათი არჩევნებში მონაწილეობის წასახალისებლად;
- იმუშაონ შესაბამის დაინტერესებულ მხარეებთან ისეთი სამართლებრივი და ტექნიკური ჩარჩოს გასავეითარებლად, რომელიც ემიგრანტებს მისცემს საელჩოში ან საკონსულოში ფიზიკური გამოცხადების გარეშე ხმის მიცემის შესაძლებლობას;
- გასცდნენ ვიწრო პარტიულ ინტერესებს და ერთად იმუშაონ ემიგრანტების წინაშე არსებულ ამ გამოწვევებზე საპასუხოდ.

არასამთავრობო სექტორსა და მედიას

- აქტიურად ითანამშრომლონ საინფორმაციო კამპანიებზე ქართულ დიასპორასთან საზღვარგარეთ ხმის მიცემის პროცედურებთან დაკავშირებით;

- უზრუნველყონ ემიგრანტებისთვის სამართლებრივი და ბიუროკრატიული დახმარება საზღვარგარეთ ამომრჩევლად დარეგისტრირების პროცესში;
- მჭიდროდ ითანამშრომლონ საერთაშორისო პარტნიორებთან დისტანციური ხმის მიცემის გამოცდილების გაზიარების მიზნით;
- ჩაატარონ კვლევები ემიგრანტების მიერ ხმის მიცემასთან დაკავშირებით სხვა ქვეყნებში არსებული კანონმდებლობისა და პროცედურების შესასწავლად;
- შეიმუშაონ პოლიტიკის რეკომენდაციები შესაბამისი დაინტერესებული მხარეებისთვის საქართველოში.

გამოყენებული ლიტერატურა

არაბული, ნასტასია. 2023. "ოჯახებით მიდიან, უკან დაბრუნებას აღარ აპირებენ" - როგორ ცვლის მიგრაცია დემოგრაფიულ სურათს საქართველოში. Radio Liberty. ხელმისაწვდომია:

<https://www.radiotavisupleba.ge/a/როგორ-ცვლის-მიგრაცია-დემოგრაფიულ-სურათს-საქართველოში/32508683.html>

ვარადაშვილი, მარიამ. 2023. 4,4 მილიარდი დოლარი - ემიგრანტებმა საქართველოში რეკორდული თანხა გადმორიცხეს. Radio Liberty. ხელმისაწვდომია:

<https://www.radiotavisupleba.ge/a/მილიარდი-დოლარი-ემიგრანტებმა-სამშობლოში-რეკორდული-რაოდენობის-ფული-გადმორიცხეს/32710053.html>

საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური. 2023. მიგრაციული სალდო. ხელმისაწვდომია:

<https://www.geostat.ge/en/modules/categories/322/migration>

ცუცქირიძე, ლევან. 2024. ემიგრაციის პრობლემები - სტუმრად ლევან ცუცქირიძე. ხელმისაწვდომია:

https://www.youtube.com/watch?v=aWex_PIUsZY&t=3077s

CESKO. 2016. არჩევნები 2016. ხელმისაწვდომია:

<https://archiveresults.cec.gov.ge/results/20161008/index.html>

CESKO. 2018. არჩევნები 2018. ხელმისაწვდომია:

<https://archiveresults.cec.gov.ge/results/20181028/index.html>

CESKO. 2018. პრეზიდენტის არჩევნების პირველ და მეორე ტურში მონაწილეთა სტატისტიკური მონაცემები. ხელმისაწვდომია:

<https://cesko.ge/ge/archevnebi/2018/prezidentis-archevnebi-2018/prezidentis-archevnebis-pirvel-da-meore-turshi-monatsileta-statistikuri-monatsemebi>

CESKO. 2020. არჩევნები 2020. ხელმისაწვდომია: <https://cesko.ge/ge/archevnebi/2020>

CESKO. 2020b. 2020 წლის პარლამენტის არჩევნების პირველ და მეორე ტურში მონაწილეთა სტატისტიკური ინფორმაცია. ხელმისაწვდომია:

<https://cesko.ge/static/res/docs/არჩევნები2020.pdf>

Giesing, Yvonne, and Felicitas Schikora. 2023. "Emigrants' missing votes." *European Journal of Political Economy* 78 (2023): 102398.

Hernandez, Sabrina. 2020. Moldova's diaspora flexes its political muscles. Atlantic Council. ხელმისაწვდომია:

<https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/moldovas-diaspora-flexes-its-political-muscles/>

Kakabadze, Shota. 2021. "Quest for Credible Elections in Georgia: Is "E" the answer?", Policy Paper No. 22, Georgian Institute of Politics, May 2021.

Szulecki, K., Kotnarowski, M. and Stanley, B., 2023. Emigrant external voting in Central-Eastern Europe after EU enlargement. *Electoral Studies*, 81, p.102552.

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Embassy of Switzerland in Georgia

საქართველოს პოლიტიკის ინსტიტუტი
GEORGIAN INSTITUTE OF POLITICS

საქართველოს პოლიტიკის ინსტიტუტი (GIP) არის არაკომერციული, არაპარტიული, კვლევითი და ანალიტიკური ორგანიზაცია. საქართველოს პოლიტიკის ინსტიტუტი ცდილობს საქართველოში დემოკრატიული ინსტიტუტების ორგანიზაციული საფუძვლების გაძლიერებას და ეფექტური მმართველობის პრინციპების განვითარებას პოლიტიკური კვლევისა და ადვოკატირების გზით.

პუბლიკაცია მომზადდა „საქართველოში შვეიცარიის კონფედერაციის საელჩოს“ მხარდაჭერით. მასში გამოთქმული მოსაზრებები ეკუთვნის ავტორებს და შესაძლოა, არ ემთხვეოდეს „საქართველოს პოლიტიკის ინსტიტუტის“ და „საქართველოში შვეიცარიის კონფედერაციის საელჩოს“ შეხედულებებს.

დოკუმენტის ციტირების წესი:

შოთა კაკაბაძე, „დაკარგული ხმები“ და როგორ ვიპოვოთ ისინი: ქართველი ემიგრანტი ამომრჩევლის არჩევნებში მონაწილეობის ხელშეწყობა“, პოლიტიკის ნარკვევი #58, საქართველოს პოლიტიკის ინსტიტუტი, მაისი 2024.

© საქართველოს პოლიტიკის ინსტიტუტი, 2024

13 ალექსანდრე პუშკინის ქუჩა, 0107 თბილისი, საქართველო

Tel: +995 599 99 02 12

Email: info@gip.ge

მეტი ინფორმაციისთვის, გთხოვთ, ეწვიოთ:

www.gip.ge